

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню **магістра**
(бакалавра, магістра)

студента Міщеряк Валерії Олександрівни
(ПІБ)

академічної групи 071М-23з-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Організація та методика обліку і аудиту основних засобів (на прикладі
ТОВ «ЕКОСБУД»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Усатенко О.В.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Усатенко О.В.		

Дніпро

2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
міжнародних відносин
і аудиту

Пашкевич М.С.

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню магістра
(бакалавра, магістра)

Студенту Міщеряк В.О. академічної групи 071М-23з-1
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Організація та методика обліку і аудиту основних засобів (на прикладі ТОВ «ЕКОСБУД»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	30.09.2024 р.
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	31.10.2024 р.
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	30.11.2024 р.

Завдання видано

Усатенко О.В.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.09.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 05.12.2024 р.

Прийнято до виконання

Міщеряк В.О.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 60 с., 18 рис., 23 табл., 1 додаток, 30 джерел.

АУДИТ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ОБЛІК, ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ, АМОРТИЗАЦІЯ, МЕТОДИКА, НОРМАТИВНА БАЗА, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ПЕРЕОЦІНКА, ЕФЕКТИВНІСТЬ

Предмет дослідження - питання організації та методики обліку і аудиту основних засобів.

Об'єкт дослідження - система обліку і аудиту основних засобів на підприємстві ТОВ «ЕКОСБУД».

Мета роботи - обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту операцій з основними засобами.

Розглянуто організацію та методику обліку операцій із надходження та вибуття основних засобів. Описано процес проведення інвентаризації основних засобів, її роль та значення. Запропоновано шляхи вдосконалення організації та методики обліку основних засобів. Зроблено аналіз організації аудиту основних засобів, зокрема планування та оцінки ризиків. Розроблено методику проведення аудиту, включаючи перевірку активів, документації та операцій. Сформульовано рекомендації щодо вдосконалення аудиту основних засобів, спрямовані на підвищення його ефективності.

Результати та їх новизна – удосконалено методику аудиту основних засобів, яка охоплює сукупність процедур, що спрямовані на перевірку правильності обліку, ефективного управління та збереження активів підприємства.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку аудиту операцій з основними засобами відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку на виробничих підприємствах.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	8
1.1. Характеристика діяльності підприємства ТОВ «ЕКОСБУД»	8
1.2. Фінансовий аналіз діяльності підприємства ТОВ «ЕКОСБУД»	13
1.3 Нормативне забезпечення організації та методики обліку і аудиту основних засобів	15
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	20
2.1. Основні засоби заводу «ЕКОСБУД» та рахунки їх обліку	20
2.2. Організація та методика обліку надходження основних засобів	24
2.3. Облік вибуття основних засобів	27
2.4 Організація та методика інвентаризації основних засобів	30
2.5 Удосконалення організації та методики обліку основних засобів	36
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	40
3.1. Організація аудиту основних засобів	40
3.2 Методика проведення аудиту основних засобів	42
3.3 Удосконалення організації та методики аудиту основних засобів	49
Висновки до розділу 3	52
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	57
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми. Тема «Організація та методика обліку і аудиту основних засобів (на прикладі ТОВ «ЕКОСБУД»)» є надзвичайно актуальною, оскільки основні засоби відіграють важливу роль у забезпеченні стабільного функціонування підприємств. Ефективний облік цих активів дозволяє підприємству точно оцінювати свої фінансові ресурси, контролювати витрати на утримання та модернізацію основних засобів, а також приймати стратегічно обґрунтовані управлінські рішення. Сучасні умови господарювання, зокрема вплив глобальних економічних змін і внутрішніх викликів, вимагають точності в організації обліку та надійності аудиту основних засобів. Це забезпечує прозорість фінансової звітності підприємства та дозволяє мінімізувати ризики недостовірності даних. Застосування ефективних методик аудиту сприяє виявленню слабких місць у системі управління основними засобами, що, у свою чергу, підвищує їх використання і прибутковість.

На прикладі ТОВ «ЕКОСБУД» дослідження цієї теми дозволяє розкрити практичні аспекти застосування сучасних методів обліку й аудиту, а також виявити можливості для вдосконалення цих процесів. Усе це робить тему дослідження актуальною та значущою як для науковців, так і для практиків у сфері бухгалтерського обліку та аудиту. Серед відомих вчених, які досліджували ці питання, можна виділити:

- Феофанова І. та Антонова, О., які досліджували проблеми обліку основних засобів на підприємстві [1],
- Макаренко А. П. та Шама, М. В., які займалися аудитом основних засобів на підприємстві та напрямками його вдосконалення [2],
- Кухту К.О. та Орошан Т.А., які класифікували основні засоби як важливу передумову їх обліку та аналізу [3],
- Прохорова Л. та Фостійчук А., які займалися актуальними проблемами удосконалення управлінського обліку основних засобів в сучасних умовах за використанням інформаційних технологій [4],

- Павликівську В.В., яка аналізувала проблеми організації обліку основних засобів підприємства [5].

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і аудиту операцій з основними засобами.

Для досягнення визначеної мети дипломного дослідження передбачається вирішення наступних завдань:

- дослідити характеристику основних засобів підприємства, визначити рахунки їх обліку;

- розглянути організацію та методику обліку операцій із надходження та вибуття основних засобів;

- описати процес проведення інвентаризації основних засобів, її роль та значення;

- запропонувати шляхи вдосконалення організації та методики обліку основних засобів;

- проаналізувати організацію аудиту основних засобів, зокрема планування та оцінки ризиків;

- розробити методику проведення аудиту, включаючи перевірку активів, документації та операцій.

- сформулювати рекомендації щодо вдосконалення аудиту основних засобів, спрямовані на підвищення його ефективності.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є система обліку і аудиту основних засобів на підприємстві ТОВ «ЕКОСБУД».

Предметом дослідження є питання організації та методики обліку і аудиту основних засобів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи:

- системний підхід - дозволяє у розглядати облік і аудит як єдину систему, де всі елементи взаємопов'язані, це допомагає дослідити зв'язки між

елементами та побудувати цілісну модель облікової і контрольної системи заводу;

- економіко-статистичний аналіз - для аналізу статистичних даних для виявлення тенденцій та закономірностей в облікових і контрольних операціях;
- синтез - який дозволяє об'єднати отримані знання в єдине ціле, формуючи загальне уявлення про процеси, принципи та методи обліку й аудиту операцій з основними засобами;
- порівняння - для оцінки різних методик обліку і аудиту, які використовуються на виробничому підприємстві, порівнюючи їх між собою;
- дедукція - для нових гіпотез щодо методів обліку і аудиту, спираючись на загальні принципи та стандарти.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що за характером та змістом розглянутих проблем, а також об'єктом і предметом дослідження магістерська робота є комплексним дослідженням методології організації обліку і аудиту операцій з основними засобами:

удосконалено:

- методика аудиту основних засобів, яка охоплює сукупність процедур, що спрямовані на перевірку правильності обліку, ефективного управління та збереження активів підприємства.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та внутрішнього контролю в торгівлі відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку в торговельних компаніях.

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на Міжнародній науковій інтернет конференції «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення», 10-11 вересня 2024 р., м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичної конференції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Характеристика діяльності підприємства ТОВ «ЕКОСБУД»

Завод «ЕКОСБУД» є виробником виробів для дорожнього покриття та забезпечує всі регіони України матеріалами для створення різних архітектурних проектів. Завдяки німецькому устаткуванню фірм «HESS», використання якісної сировини - дрібнозернистого бетону, високоякісних барвників і новітніми технологіями виробництва завод виробляє високоякісну тротуарну плитку в широкій колірній гамі. Повністю автоматизований процес дозволяє звести до мінімуму людський фактор і максимально ефективно використовувати сировину. Тротуарні плити компанії ЕКОСБУД відповідають ГОСТ 17608-2017, а за деякими показниками навіть перевершують його, на заводі працює сертифікована лабораторія, яка веде контроль продукції на всіх етапах виробництва.

Вироби компанії показані на Рис.1.1:

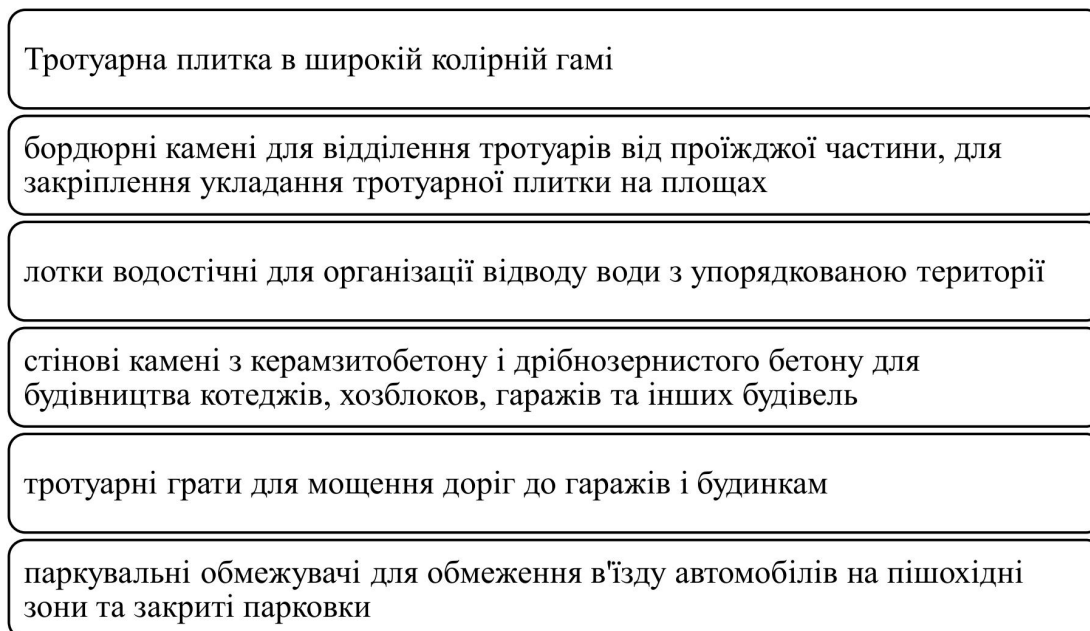

Рис. 1.1. Вироби компанії ТОВ «ЕКОСБУД»

Вироби реалізуються через оптову та роздрібну торговельну мережу, а також на замовлення організацій, приватних фірм та фізичних осіб.

У таблиці 1.1 наведена основна інформація стосовно підприємства ТОВ «ЕКОСБУД»:

Таблиця 1.1

Основна інформація стосовно підприємства ТОВ «ЕКОСБУД»

1	Повне найменування	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕКОСБУД»
2	Адреса	Україна, 49000, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Старокозацька, будинок 16/18, приміщення 4
3	Код ЄДРПОУ	35543377
4	Дата реєстрації	15.11.2007
5	Уповноважені особи	Засновник: Авулін Віталій Анатолійович. Адреса: Україна, 49087, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Калинова, будинок 73, квартира 36. Статутний внесок: 23 650 (50%). Засновник: Авуліна Ольга Сергіївна. Адреса: Україна, 49000, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Сибірська, будинок 106-А. Статутний внесок: 23 650 (50%).
6	Розмір статутного капіталу	47 300,00 грн.
7	Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
8	Форма власності	Недержавна власність
9	Основний вид діяльності	23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва.

Джерело: сформовано самостійно

Основний вид діяльності 23.61. «Виготовлення виробів із бетону для будівництва» включає:

- виготовлення виробів із бетону, цементу або штучного каменю для використання в будівництві:
- плиток, плит, цегли, черепиці, листів, панелей, труб, стовпів тощо
- виробництво елементів збірних конструкцій для будівництва із цементу, бетону або штучного каменю.

Також, товариство з обмеженою відповідальністю «ЕКОСБУД» спеціалізується і на інших додаткових видах діяльності, інформація показана на Рис.1.2:

Рис.1.2.Додаткові види діяльності ТОВ «ЕКОСБУД»

Джерело: розроблено самостійно

ТОВ «ЕКОСБУД» керується та покладається у своїй роботі на Конституцію України [6], Цивільний кодекс України [7], Господарський кодекс України [8], Статут та інші законодавчі акти.

ТОВ «ЕКОСБУД» діють наступні правила і умови оплати для покупців:

- 1.Налічний розрахунок - оплата готівкою при отриманні товару.
- 2.Безналічний розрахунок - оплата за безготівковим розрахунком провадиться в касі відділення банку або з розрахункового рахунку підприємства.
- 3.Visa і MasterCard - оплата замовлення онлайн банківською картою Visa і MasterCard.
- 4.Сітема оплати Приват24.

Завод «ЕКОСБУД», спеціалізуючись на виробництві високоякісної тротуарної плитки та виробів для дорожнього покриття, обирає облікову політику, що відповідає специфіці діяльності, забезпечує прозорість фінансової

звітності та враховує вимоги українського законодавства і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО). Установлення і зміни облікової політики підприємства здійснюються підприємством, яке визначає її за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів (п.5 НП(С)БО 1) [9]. Тобто, розпорядчий документ (наказ) щодо облікової політики у загальному випадку видає керівник підприємства, а розробка облікової політики - справа бухгалтера.

При цьому доцільно використовувати Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [10]. Вони не є обов'язковими для виконання і можуть застосовуватися будь-якими юридичними особами (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності), у той же час містять узагальнюючі положення зі складання наказу про облікову політику для будь-якого підприємства.

Наведемо у Табл.1.2 основні аспекти облікової політики ТОВ «ЕКОСБУД»:

Таблиця 1.2

Облікова політика ТОВ «ЕКОСБУД»

Елемент облікової політики	Характеристика
Облік основних засобів	Основні засоби, такі як німецьке устаткування «HESS», обліковуються за первісною вартістю з подальшим нарахуванням амортизації прямолінійним методом. Це дозволяє рівномірно розподілити витрати на виробництво та підтримувати актуальність балансової вартості активів. Відображення модернізації та ремонту обладнання здійснюється на основі первинної документації.

Облік запасів	Сировина (дрібнозернистий бетон, барвники) та готова продукція (тротуарна плитка) оцінюються за методом середньозваженої собівартості. Сировина, що використовується у виробництві, списується на собівартість готової продукції за принципом прямого зв'язку. Запаси проходять регулярну інвентаризацію.
Облік виробничих витрат	Виробничі витрати групуються за елементами: прямі матеріали, прямі трудові витрати, загальновиробничі витрати. Автоматизація процесів виробництва зводить до мінімуму витрати на оплату праці, що відображається у структурі собівартості продукції.
Доходи та витрати	Доходи від реалізації продукції визнаються за методом нарахування після передачі продукції замовникам. Витрати пов'язані з виробництвом і збутом, обліковуються у тому періоді, коли вони виникли.
Контроль якості	Сертифікована лабораторія підприємства здійснює контроль на всіх етапах виробництва. Витрати на лабораторні дослідження включаються до собівартості продукції.
Дотримання стандартів	Уся продукція відповідає вимогам ГОСТ 17608-2017, що підвищує довіру споживачів і впливає на репутаційні активи підприємства.
Податкова політика	Завод застосовує загальну систему оподаткування з нарахуванням і сплатою податку на прибуток. Податковий облік ведеться у відповідності до чинного законодавства України.

Джерело: сформовано самостійно.

Отже, ТОВ «ЕКОСБУД» є провідним виробником виробів для дорожнього покриття в Україні, спеціалізуючись на виготовленні високоякісної тротуарної

плитки з використанням сучасного німецького обладнання «HESS», дрібнозернистого бетону, барвників та новітніх технологій. Завод забезпечує широкий асортимент продукції, яка відповідає ГОСТ 17608-2017, а за деякими показниками перевершує його. Повністю автоматизований виробничий процес мінімізує людський фактор, забезпечуючи ефективність і якість. На підприємстві діє сертифікована лабораторія для контролю продукції на всіх етапах виробництва, що сприяє відповідності стандартам і задоволенню потреб замовників по всій Україні.

1.2. Фінансовий аналіз діяльності підприємства ТОВ «ЕКОСБУД»

Фінансовий аналіз проводиться з метою оцінки поточного фінансового стану підприємства, виявлення сильних та слабких сторін його діяльності, а також для розробки ефективних управлінських рішень. Завдяки фінансовому аналізу керівництво підприємства може визначити рівень платоспроможності, ліквідності, прибутковості та рентабельності. Цей аналіз допомагає виявити фактори, що впливають на фінансову стабільність, оцінити ефективність використання ресурсів і знайти можливості для підвищення продуктивності. Крім того, фінансовий аналіз є важливим інструментом для оцінки ризиків, які можуть вплинути на діяльність підприємства в майбутньому, і для забезпечення дотримання вимог законодавства та фінансової звітності. Основна мета фінансового аналізу - підтримка стабільного розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності на ринку та забезпечення довгострокового успіху.

Показники фінансової звітності ТОВ «ЕКОСБУД» наведені на Рис.1.3:

Фінансова звітність			
	2023	2022	2020
Дохід	58 977 500 ₴	21 415 500 ₴	49 298 800 ₴
Чистий прибуток	1 479 400 ₴	1 038 800 ₴	3 144 200 ₴
Активи	17 493 700 ₴	28 767 200 ₴	13 875 200 ₴
Зобов'язання	6 520 400 ₴	16 273 300 ₴	—
Кількість працівників	8	5	—

Рис. 1.3 Показники фінансової звітності ТОВ «ЕКОСБУД» Джерело: сформовано самостійно

На основі наданих даних з фінансової звітності можна зробити наступні висновки про фінансовий стан підприємства (Табл.1.3):

Таблиця 1.3

Висновки про фінансовий стан підприємства 2022-2023 рр

Показник	Характеристика
Доходи	У 2023 році дохід підприємства значно збільшився порівняно з 2022 роком (58 977 500 грн проти 21 415 500 грн). Це свідчить про успішний розвиток діяльності, ефективну реалізацію продукції або послуг та зростання попиту.
Чистий прибуток	Чистий прибуток також зріс із 1 038 800 грн у 2022 році до 1 479 400 грн у 2023 році, хоча цей приріст є менш значним порівняно з доходами. Це свідчить про збільшення витрат підприємства.
Активи	Активи підприємства у 2023 році значно зменшилися (17 493 700 грн порівняно з 28 767 200 грн у 2022 році). Це може бути пов'язано з реалізацією частини активів та знеціненням.
Зобов'язання підприємства	Зобов'язання у 2023 році знизилися до 6 520 400 грн, порівняно з 16 273 300 грн у 2022 році. Це позитивний сигнал, який свідчить про зменшення боргового навантаження підприємства.

Кількість працівників	Кількість працівників збільшилася з 5 осіб у 2022 році до 8 осіб у 2023 році, що свідчить про розширення діяльності підприємства та підвищення обсягів роботи.

Джерело: сформовано самостійно

Отже, підприємство демонструє суттєве зростання доходів і чистого прибутку у 2023 році, що свідчить про успішний розвиток діяльності. Зменшення зобов'язань і збільшення кількості працівників вказують на покращення фінансової стабільності та розширення операцій. Однак скорочення активів потребує уваги, оскільки це може впливати на довгострокову фінансову стійкість.

1.3 Нормативне забезпечення організації та методики обліку і аудиту основних засобів

Ведення бухгалтерського обліку та проведення аудиту основних засобів здійснюється відповідно до чинних нормативно-правових актів України, міжнародних стандартів аудиту (МСА) та стандартів бухгалтерського обліку (П(С)БО). Основні нормативні документи, які регламентують організацію бухгалтерського обліку та проведення аудиту основних засобів, включають (Рис. 1.4).

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є базовим документом для ведення бухгалтерського обліку. Він встановлює [11]:

- загальні принципи обліку основних засобів;
- вимоги до складання фінансової звітності;
- правила формування облікової політики підприємства.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»	МСА 500 «Аудиторські докази»
МСА 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації»	МСА 230 «Аудиторська документація»	П(С)БО 7 «Основні засоби»
Податковий кодекс України	П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»	П(С)БО 14 «Оренда»

Рис. 1.4. Основні нормативні документи, які регламентують організацію бухгалтерського обліку та проведення аудиту основних засобів [11-17]

Цивільний кодекс визначає правовий статус майна, порядок його придбання, передачі в оренду чи лізинг. Наприклад, підприємства, що орендують основні засоби, повинні враховувати специфіку обліку таких операцій [7]. Господарський кодекс визначає правила управління основними засобами на підприємствах, включаючи [8]:

- процедури інвентаризації майна;
- вимоги до його ефективного використання.

Кодекс також регулює умови списання зношених або пошкоджених активів, що є важливою частиною аудиторських процедур.

Податковий кодекс встановлює порядок розрахунку амортизації для цілей оподаткування. Зокрема, визначаються [15]:

- мінімальні строки корисного використання;
- методи амортизації (прямолінійний, прискорений, зменшення залишкової вартості тощо).

Головними національними стандартами бухгалтерського обліку, які регламентують облік основних засобів є П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» П (С)БО 14 «Оренда» [14, 16, 17]:

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» встановлює правила:

- класифікації основних засобів на виробничі та невиробничі;
- первісної оцінки активів та їх переоцінки;
- визначення строку корисного використання.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» є важливим документом для обліку зменшення корисності активів, який зобов'язує підприємства аналізувати свої активи на предмет можливого знецінення, тобто зменшення їхньої корисної вартості. Положення встановлює основні методи оцінки та вимоги щодо обліку знецінення. Згідно з ним:

- Виявлення ознак знецінення. Підприємства повинні оцінювати свої активи на наявність ознак можливого зменшення корисності. До таких ознак належать: значні зміни на ринку, технічне або фізичне старіння активу, законодавчі обмеження, а також низька ефективність використання активу.

- Оцінка зменшення корисності. Якщо є ознаки знецінення, підприємство має визначити суму очікуваного відшкодування активу. Для цього використовується одна з двох методик:

- чиста вартість реалізації - розраховується як сума, яку підприємство очікує отримати від продажу активу за вирахуванням витрат на реалізацію;

- вартість використання - визначається як дисконтована сума майбутніх грошових потоків, які очікуються від використання активу;

- відображення знецінення у фінансовій звітності - якщо сума очікуваного відшкодування є меншою за балансову вартість активу, підприємство зобов'язане визнати збиток від зменшення корисності. Зменшення корисності відображається як витрата у звіті про фінансові результати, а також зменшує баланс підприємства.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» - регулює порядок відображення в обліку орендних операцій, як для орендаря, так і для орендодавця, що є особливо важливим для підприємств, які орендують основні засоби [17]. Цей стандарт встановлює облікові процедури для двох типів оренди - операційної та фінансової.

Нормативне забезпечення організації та методики обліку та аудиту основних засобів ґрунтується на національних та міжнародних стандартах, які регулюють бухгалтерський облік, фінансову звітність та аудиторську діяльність. Основу складають Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», а також П(С)БО 7 «Основні засоби», які визначають правила оцінки, обліку, амортизації та вибуття основних засобів. Міжнародні стандарти аудиту (зокрема МСА 500, МСА 540, МСА 230) встановлюють вимоги до перевірки достовірності інформації про основні засоби, оцінки їх вартості та документування результатів аудиту. Податковий кодекс України регулює питання оподаткування операцій, пов'язаних із основними засобами. Дотримання цього нормативного забезпечення гарантує точність і прозорість обліку, об'єктивність аудиту та забезпечує підприємствам відповідність вимогам законодавства, сприяючи прийняттю ефективних управлінських рішень.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засади організації та методики обліку і аудиту основних засобів дозволило зробити наступні висновки:

1. Завод «ЕКОСБУД» є виробником виробів для дорожнього покриття та забезпечує всі регіони України матеріалами для створення різних архітектурних проектів. Завдяки німецькому устаткуванню фірм «HESS», використання якісної сировини - дрібнозернистого бетону, високоякісних барвників і новітніми технологіями виробництва завод виробляє високоякісну тротуарну плитку в широкій колірній гамі. Повністю автоматизований процес дозволяє звести до мінімуму людський фактор і максимально ефективно використовувати сировину.

2. Проведений фінансовий аналіз показав, що підприємство демонструє суттєве зростання доходів і чистого прибутку у 2023 році, що свідчить про успішний розвиток діяльності. Зменшення зобов'язань і збільшення кількості працівників вказують на покращення фінансової стабільності та розширення операцій. Однак скорочення активів потребує уваги, оскільки це може впливати на довгострокову фінансову стійкість.

3. Нормативне забезпечення організації та методики обліку та аудиту основних засобів ґрунтується на національних та міжнародних стандартах, які регулюють бухгалтерський облік, фінансову звітність та аудиторську діяльність. Основу складають Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», а також П(С)БО 7 «Основні засоби», які визначають правила оцінки, обліку, амортизації та вибуття основних засобів. Міжнародні стандарти встановлюють вимоги до перевірки достовірності інформації про основні засоби, оцінки їх вартості та документування результатів аудиту. Податковий кодекс України регулює питання оподаткування операцій, пов'язаних із основними засобами. Дотримання цього нормативного забезпечення гарантує точність і прозорість обліку, об'єктивність аудиту та забезпечує підприємствам відповідність вимогам законодавства, сприяючи прийняттю ефективних управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1 Основні засоби заводу «ЕКОСБУД» та рахунки їх обліку

Завод «ЕКОСБУД» у своїй діяльності використовує основні засоби, які забезпечують виробництво тротуарної плитки та виробів для дорожнього покриття. Основні засоби поділяються на кілька груп залежно від їх функціонального призначення, та їх облік ведеться на відповідних бухгалтерських рахунках. На Рис.2.1 неведені види основних засобів ТОВ «ЕКОСБУД»:

Виробниче обладнання

- Німецьке обладнання фірми «HESS» для виготовлення тротуарної плитки
- Лінії автоматизації виробничих процесів.

Транспортні засоби

- Вантажні автомобілі для перевезення сировини (бетону, піску).
- Спеціалізовані машини для доставки готової продукції (тротуарної плитки).
- Сервісний транспорт для обслуговування виробництва.

Інструменти, прилади та інвентар

- Лабораторне обладнання для сертифікованого контролю якості продукції.
- Інструменти для налаштування та обслуговування ліній виробництва.
- Вимірювальні пристрої для технологічного процесу (датчики, аналізатори).

Земельні ділянки та будівлі

- Земельна ділянка, де розташований завод.
- Виробничі цехи для виготовлення тротуарної плитки.
- Адміністративна будівля та склади для зберігання матеріалів і готової продукції.

Комп'ютерна техніка та програмне забезпечення

- Комп'ютери для офісного персоналу та автоматизації обліку.
- Сервери для управління виробничими процесами.
- Спеціалізоване програмне забезпечення для управління технологічними лініями та обліковими операціями.

Рис.2.1. Види основних засобів ТОВ «ЕКОСБУД»

Джерело: сформовано самостійно

Рахунки обліку основних засобів заводу представлені в Табл.2.1:

Таблиця 2.1

Рахунки обліку основних ТОВ «ЕКОСБУД»

Рахунок	Назва
101	«Будівлі та споруди»
104	«Машини та обладнання»
105	«Транспортні засоби»
106	«Інструменти, прилади та інвентар»
109	«Інші основні засоби»

Джерело: [18]

Особливості обліку основних засобів заводу «ЕКОСБУД» при придбанні та введенні в експлуатацію в тому, що витрати на придбання основних засобів відображаються за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» до моменту введення в експлуатацію, після чого їх вартість переноситься на рахунок 10 «Основні засоби» [18]. Нарахування амортизації здійснюється щомісячно за прямолінійним методом, з урахуванням строку корисного використання кожної групи основних засобів. Для обліку амортизації використовується рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів». Витрати на модернізацію обліковуються за дебетом рахунку 15, а поточний ремонт відноситься до витрат періоду на рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» або 92 «Адміністративні витрати». Оцінка основних засобів є важливим етапом їх обліку, що забезпечує достовірність фінансової звітності підприємства. Основні засоби оцінюються на різних етапах їх життєвого циклу (Рис.2.2):

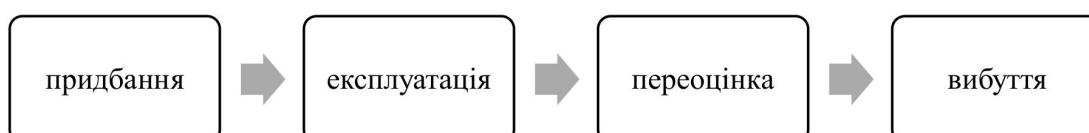

Рис. 2.2 Етапи життєвого циклу основних засобів

Джерело: сформовано самостійно.

Представимо в Табл.2.2 методи оцінки основних засобів, що використовуються на ТОВ «ЕКОСБУД»:

Таблиця 2.2

**Методи оцінки основних засобів, що використовуються на ТОВ
«ЕКОСБУД»**

<i>Первісна вартість</i> - оцінка основних засобів на момент їх придбання або створення	
Складові первісної вартості	Застосування
- Вартість придбання (ціна постачальника без ПДВ). - Транспортні витрати. - Монтаж та налагодження. - Митні збори (для імпортного обладнання). - Інші витрати, пов'язані з доведенням активу до стану готовності до використання.	Використовується при введенні об'єкта в експлуатацію.
<i>Залишкова вартість</i> - оцінка, яка враховує знос основного засобу	
Формула	Застосування
Залишкова вартість = Первісна вартість - Накопичений знос	Відображається у фінансовій звітності після тривалого використання основного засобу.
<i>Відновлювальна вартість</i> - оцінка, яка визначається шляхом переоцінки об'єкта основних засобів, враховуючи його сучасну ринкову вартість	

Застосування	Переоцінка проводиться для коригування вартості активів, які втратили актуальність через зміни ринкових умов або інфляцію.
<i>Справедлива вартість</i> - ринкова ціна, за якою актив може бути обміняний між зацікавленими сторонами	
Застосування	Застосовується, якщо об'єкт отриманий безоплатно або в процесі об'єднання бізнесу.
<i>Ліквідаційна вартість</i> - оцінка активу на момент його списання чи ліквідації, з урахуванням можливих доходів від продажу залишків або утилізації.	
Застосування	Використовується для визначення залишкової вартості активу при його вибутті.
<i>Балансова вартість</i> - вартість основного засобу, відображена у балансі підприємства.	
Формула	Застосування
Балансова вартість = Первісна вартість - Знос + Переоцінка (за потреби)	Відображається у фінансовій звітності на дату складання балансу.

Джерело: сформовано самостійно.

Вибір методу оцінки залежить від етапу використання основного засобу та економічної ситуації. Коректна оцінка основних засобів забезпечує достовірність звітності та правильність фінансових показників підприємства.

2.2 Організація та методика обліку надходження основних засобів

Основні засоби можуть надходити до ТОВ «ЕКОСБУД» різними шляхами. При отриманні основних засобів від постачальників, вони враховуються в обліку як витрати на придбання, враховуючи виключення ПДВ та витрат на кредит, якщо засоби були придбані за позиченими коштами. Декілька загальних шляхів надходження основних засобів розглянемо в Табл. 2.3:

Таблиця 2.3

Загальні шляхи надходження основних засобів

Шляхи надходження	Характеристика
Придбання	Основні засоби можуть бути придбані на ринку від постачальників або інших підприємств. Це можуть бути нові засоби або вживані, куплені за гроші або обмінені на інші активи.
Виготовлення	Підприємство може виробляти основні засоби самостійно або залучати підрядників для їх виготовлення. Цей шлях надходження включає витрати на матеріали, працю та інші ресурси, необхідні для створення засобів
Безоплатне отримання	Деякі основні засоби можуть бути отримані безоплатно, наприклад, у вигляді подарунків від інших організацій або донорів
Лізинг	Підприємство може укласти угоду про лізинг, внаслідок чого отримує право користування основними засобами протягом певного періоду, після чого може викупити їх за залишковою вартістю.
Будівництво	Основні засоби можуть бути побудовані або реконструйовані самостійно підприємством. Цей шлях надходження включає витрати на будівельні

	матеріали, працю, проектування та нагляд за будівництвом.

Це лише кілька загальних шляхів надходження основних засобів. Конкретний спосіб залежить від характеру діяльності підприємства та його потреб. На підприємстві ТОВ «ЕКОСБУД» основні засоби надходять шляхом придбання і відразу ж вводяться в експлуатацію.

Згідно із пунктом 7 у П(С) БО 7, придбані або створені основні засоби зараховують на баланс підприємства за первісною вартістю [14]. Первісна вартість відноситься до фінансового терміну і означає суму грошових коштів або еквіваленту, яка була сплачена або вартість інших активів, переданих для придбання або створення необоротних активів, зокрема основних засобів. Це вартість, яка враховує всі витрати, пов'язані з придбанням, виробництвом, транспортуванням, монтажем та підготовкою основного засобу до його використання.

Первісна вартість включає суми, сплачені постачальникам активів, підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт, витрати на реєстраційні збори, державне мито, ввізне мито, страхування ризиків доставки, витрати на установку, монтаж, налагодження та інші витрати, пов'язані з доведенням основних засобів до стану, придатного для їх використання.

Формування первісної вартості залежить від способу їх надходження або створення на підприємстві. В даному випадку формування первісної вартості на підприємстві ТОВ «ЕКОСБУД» відбувається в декілька етапів (Рис.2.3):

Рис. 2.3. Етапи формування первісної вартості основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Так як, ТОВ «ЕКОСБУД» отримує основні засоби шляхом купівлі обладнання та відразу ж введення його в експлуатацію, проводки по отриманню основних засобів можемо розглянути в Табл. 2.4:

Таблиця 2.4

Бухгалтерські проводки при надходженні основних засобів шляхом купівлі обладнання на ТОВ «ЕКОСБУД»

№ п/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Оприбуткування HESS RH 1000 - автоматичних машин для виробництва бетонних виробів, включаючи тротуарну плитку, отриманого від дилерів	152	631
2	Відображення податкового кредиту з ПДВ	641	631
3	Відображення послуг з HESS RH 1000	152	685
4	Відображено витрати з доставки обладнання HESS RH 1000	152	631
5	Введено об'єкт в експлуатацію обладнання HESS RH 1000	104	152
6	Нарахована амортизація (прямолінійний метод)	92	131

Джерело: сформовано самостійно

Виходячи із таблиці 2.4 підприємство користується типовими проводками бухгалтерського обліку. Спочатку йде оприбуткування об'єкта основних засобів, для цього використовуються синтетичні рахунки, потім відображення податкового кредиту з ПДВ, так як підприємство придбало об'єкт основних засобів. На рахунок 15 по дебету також відносять відображення послуг з монтажу та витрати на доставку, тільки після цього об'єкт вводиться в експлуатацію. А вже потім йде нарахування амортизації по дебету в залежності

від призначення об'єкту основного засобу. Саме так виглядає надходження об'єкта основних засобів у ТОВ «ЕКОСБУД».

2.3 Облік вибуття основних засобів

На підприємстві ТОВ «ЕКОСБУД» за рішенням керівника та комісії, яка складається тимчасово, приймається рішення про вибуття основних засобів. Вибуття основних засобів на підприємстві відбувається декількома шляхами, в залежності від типу об'єкта основних засобів та його призначення. Основні шляхи вибуття можемо розглянути в Табл. 2.5:

Таблиця 2.5

Шляхи вибуття основних засобів на підприємстві ТОВ «ЕКОСБУД»

Шлях вибуття	Коли використовується
Списання основного засобу	Використовується коли є рішення про непридатність в подальшій експлуатації і неможливість відновити в ремонті
Продаж	Використовується коли є рішення керівника та рішення комісії зі списання основних засобів.

Джерело: сформовано самостійно

Виходячи із таблиці, на заводі є два шляхи вибуття основних засобів. При списанні обов'язково створюється комісія зі списання основних засобів, яка проводить ретельний огляд об'єкта основних засобів, оформлює акт технічного стану об'єкта основних засобів, і разом із керівником приймають рішення про необхідність списання об'єкта. Комісія створюється при необхідності та для кожного випадку окремо, складається із різних людей, але обов'язково із одним технічним спеціалістом. Обов'язково складається акт списання основних засобів, який підписується керівником, членами комісії та бухгалтером.

Бухгалтерія при списанні основного засобу перевіряє правильність складання, та робить відповідні проводки (Табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Проводки при списанні основних засобів на ТОВ «ЕКОСБУД»

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	Списується з балансу HESS MultiVibe - обладнання для виготовлення тротуарної плитки з використанням системи вібрації для високої якості продукції, на суму його зносу	131	104
2	Віднесено до витрат залишкову вартість HESS MultiVibe	976	104
3	Враховано витрати на ліквідацію HESS MultiVibe	976	65,66
4	Оприбутковані запаси, отримані від ліквідації HESS MultiVibe	20	746

Джерело: сформовано самостійно

Зазвичай при ліквідації об'єкта основних засобів підприємство отримує запаси: технічні деталі, кабелі та інше. Їх оприбутковують на рахунок 20 і в подальшому використовують для ремонту.

При внесенні основного засобу до статутного капіталу іншого підприємства вистачає рішення керівника при цьому видається наказ, в якому зазначається, що такий об'єкт вилучається із складу основних засобів та передається як внесок до статутного капіталу іншого підприємства. Сама передача оформлюється накладною у двох примірниках. Проводки наведені у Табл. 2.6, але такі господарські операції на заводі не відбуваються.

Таблиця 2.6

**Проводки при внесенні основного засобу до статутного капіталу
іншого підприємства**

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	Сформовано статутний капітал, узгоджено вартість основного засобу, що передається	14	685
2	Списано суму нарахованої амортизації	13	10,11
3	Передано об'єкт як внесок до статутного капіталу	377	10,11
4	Взаємозалік заборгованостей	685	377
5	Відображено дохід від інвестицій	685	74

Джерело: сформовано самостійно

Внесення основного засобу до статутного капіталу іншого підприємства є довгостроковою фінансовою інвестицією, тому обов'язково відображається дохід від інвестиції (різниця між балансовою вартістю основного засобу та узгодженою ціною).

Найчастіше вибуття основних засобів на підприємстві ТОВ «ЕКОСБУД» відбувається шляхом продажу. Для продажу необхідно рішення керівника, інколи ще й рішення комісії зі списання основних засобів (в тому випадку, коли можна продати основний засіб який неможливо відремонтувати). Проводки по продажу ми можемо розглянути в Табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Проводки при продажі основного засобу на ТОВ «ЕКОСБУД»

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит

1	Переведено HESS Concrete Block Machines до складу активів, призначених для продажу	286	104

2	Списується сума зносу	131	104
3	Відображається продаж HESS Concrete Block Machines	377	712
4	Списується собівартість активу	943	286
5	Отримано оплату	311	377

Джерело: сформовано самостійно

Для продажу основного засобу, згідно до вимоги п. 1 розділу II НП(С) БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» [19] підприємство спочатку виводить зі складу основних засобів об'єкт продажу та відправляє на рахунок 286 «Необоротні активи і групи вибуття, призначенні для продажу», облік підприємство веде за залишковою вартістю.

2.4 Організація та методика інвентаризації основних засобів

Проведення інвентаризації основних засобів є прямим зобов'язанням підприємства, зокрема перед складанням річної фінансової звітності з метою забезпечення достовірності її показників. Інвентаризувати основні засоби підприємство має в період з 1 жовтня по 31 грудня звітного року. Нормативне забезпечення інвентаризації наведено на Рис.2.4:

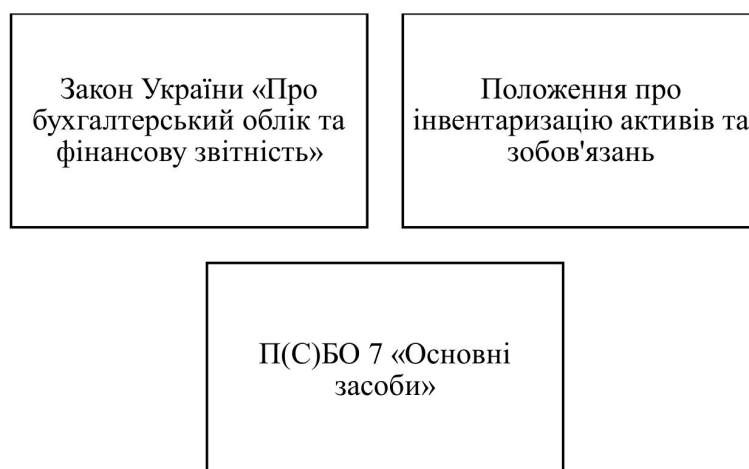

Рис. 2.4. Нормативне забезпечення інвентаризації

Джерело: сформовано самостійно

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» встановлює, що для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію [11]. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань визначає порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів [20]. П(С)БО 7 «Основні засоби» встановлює методи оцінки і переоцінки активів [14].

Інвентаризація основних засобів - це процес перевірки та документального підтвердження наявності, стану та відповідності об'єктів основних засобів даним бухгалтерського обліку. Інвентаризація є обов'язковим етапом контролю за збереженням активів підприємства. Мета інвентаризації основних засобів зображена на Рис. 2.5:

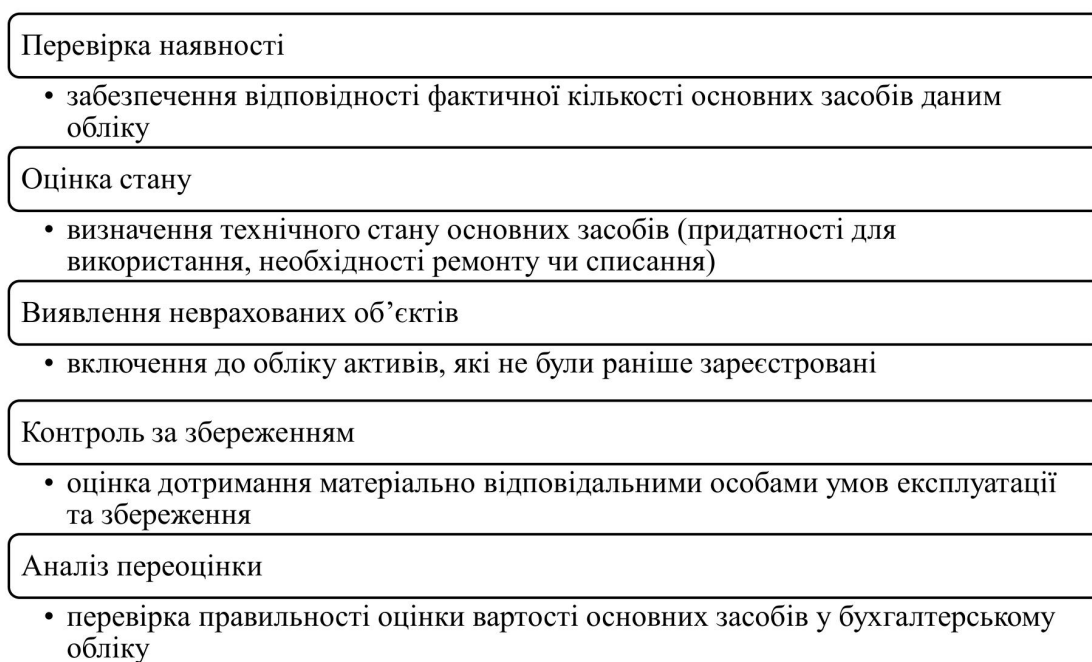

Рис. 2.5. Мета інвентаризації основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Інвентаризація містить три етапи проведення: підготовчий, фактичне проведення інвентаризації, завершальний етап (Рис.2.6).

На підготовчому етапі інвентаризації основних засобів здійснюються заходи, які створюють організаційні умови для проведення інвентаризації. Все

починається з видання наказу керівника ТОВ «ЕКОСБУД», де визначаються терміни проведення інвентаризації, перелік активів, які підлягають перевірці, та склад інвентаризаційної комісії. Потім відбувається формування інвентаризаційної комісії, до її складу входять представники бухгалтерії, керівники підрозділів та матеріально відповідальні особи. Бухгалтерія готує реєстри обліку основних засобів для порівняння з фактичними даними. Необхідно повідомити матеріально відповідальних осіб про майбутню інвентаризацію для забезпечення доступу до об'єктів та підготовки документів.

Підготовчий етап

- видання наказу керівника підприємства про проведення інвентаризації
- формування інвентаризаційної комісії
- визначення термінів проведення та об'єктів, які підлягають перевірці

Проведення інвентаризації

- огляд кожного об'єкта основних засобів на місці
- визначення технічного стану та придатності до подальшого використання
- заповнення інвентаризаційних описів (типова форма № ОЗ-1)
- виявлення об'єктів, які відсутні, чи навпаки – не обліковані

Завершальний етап

- порівняння даних описів з обліковими даними
- складання протоколу інвентаризаційної комісії із зазначенням результатів
- внесення коригувань до облікових записів у разі виявлення розбіжностей
- списання, дооцінка чи переоцінка об'єктів за необхідності

Рис. 2.6. Етапи інвентаризації основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Етап проведення фактичної перевірки передбачає огляд, оцінку та документування стану та наявності основних засобів. Комісія перевіряє кожен об'єкт основних засобів безпосередньо на місці його розташування, перевіряється відповідність даних інвентаризаційного опису фактичній кількості та стану об'єктів, визначається технічний стан об'єктів (придатність, потреба у ремонті чи списанні). Результати перевірки вносяться в інвентаризаційний опис (типова форма № ОЗ-1) [21]. У разі виявлення розбіжностей або відсутності об'єктів складаються відповідні акти.

На завершальному етапі проводиться аналіз результатів інвентаризації, тобто необхідно порівняти фактичні данні з бухгалтерськими, при цьому виявляються розбіжності, надлишки чи недостачі. Необхідно провести аналіз причин розбіжностей, якщо виявлено недостачі чи надлишки, з'ясовуються причини (некоректний облік, помилки, крадіжка тощо). Комісія готує звіт про результати інвентаризації із зазначенням усіх знайдених невідповідностей, який необхідно узгодити із керівництвом. Залежно від результатів, керівництво приймає рішення про списання, дооцінку або інші дії щодо основних засобів.

Розглянемо приклад відображення результатів інвентаризації у Табл.2.7. Під час інвентаризації основних засобів виявлено недостачу HESS VIBRAFORM - пресу для виробництва різноманітних бетонних виробів. Відповідно до первинних документів, при введенні основних засобів в експлуатацію вартість пресу для виробництва різноманітних бетонних виробів становила 90000,00 грн у т. ч. ПДВ. ТОВ «ЕКОСБУД» не має документального підтвердження факту крадіжки, тому прийнято рішення ліквідації основних засобів з незалежних від платника причин. На дату проведення інвентаризації залишкова вартість становить 75000,00 грн, сума амортизації 15000,00 грн.

Таблиця 2.7

**Відображення результатів інвентаризації на ТОВ «ЕКОСБУД»
(нестача)**

№ п/п	Зміст господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	За результатом інвентаризації виявлено нестачу HESS VIBRAFORM - пресу для виробництва різноманітних бетонних виробів	072	
2	Списано суму зносу	131	104
3	Списано залишкову вартість HESS VIBRAFORM	976	104

Джерело: сформовано самостійно

Розглянемо приклад відображення результатів інвентаризації у вигляді лишків у Табл.2.8. Коли виявлено лишки, такий основний засіб вважається безоплатно отриманим. Первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів дорівнює їх справедливій вартості¹ на дату отримання, в даному випадку на дату проведення інвентаризації.

Таблиця 2.8

**Відображення результатів інвентаризації на ТОВ «ЕКОСБУД»
(лишки)**

№ п/п	Змість господарської операції	Проводки	
		Дебет	Кредит
1	На дату проведення інвентаризації зараховано на баланс HESS VIBRAFORM - пресу для виробництва різноманітних бетонних виробів	104	746

Джерело: сформовано самостійно.

Якщо працівник внаслідок порушення покладених на нього трудових обов'язків заподіяв підприємству шкоду, то за КЗпП він несе матеріальну відповідальність. Це стосується всіх працівників, а не лише тих, з якими підприємство уклало договір про матеріальну відповідальність. Працівники зобов'язані бережливо ставитися до майна підприємства (установи, організації) і вживати заходів щодо запобігання шкоді. У КЗпП прописано, що працівники несуть матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації внаслідок порушення покладених на них трудових обов'язків [22].

Для настання матеріальної відповідальності працівника мають виконуватися такі умови:

- 1) порушення працівником покладених на його трудових обов'язків;
- 2) підприємству нанесено пряму дійсну шкоду. Під останньою слід розуміти, зокрема: втрату, погіршення або зниження цінності майна; необхідність для підприємства (установи, організації) провести витрати на відновлення, придбання майна чи інших цінностей; необхідність провести зайві

(тобто викликані внаслідок порушення працівником трудових обов'язків) грошові виплати;

3) прослідковується причино-наслідковий зв'язок між протиправними діями (бездіяльністю) працівника та заподіяною шкодою;

4) встановлено вину працівника (умисел чи необережність).

Отже, лише в разі виконання всіх перелічених вище умов працівника можна притягти до матеріальної відповідальності. Причому незалежно від притягнення його до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності [22, 23].

Не може бути покладена матеріальна відповідальність на працівників за шкоду:

- яка належить до категорії нормального виробничо-господарського ризику;

- заподіяну працівником, який перебував у стані крайньої необхідності (тобто дії працівника були спрямовані на усунення небезпеки) [22].

Отримати відшкодування шкоди роботодавець може в добровільному порядку, шляхом примусового стягнення або ж через суд.

Винний працівник може відшкодувати завдану ним шкоду, зокрема, шляхом:

- унесення коштів до каси (у разі погашення заборгованості готівкою до каси робимо проведення: Дт 301 « Кт 375);

- проведення відрахувань із зарплати працівника (утримання відшкодування із зарплати працівника роблять проведенням: Дт 661 - Кт 375);

- передання підприємству рівноцінного майна (в залежності від того, яке майно буде передано підприємству, робимо проведення: Дт 15, 20, 22 - Кт 375).

Етапи проведення інвентаризації забезпечують прозорість процесу та дозволяють підприємству підтримувати актуальність облікових даних, що сприяє ефективному управлінню основними засобами.

Отже, інвентаризація основних засобів - це обов'язковий захід, спрямований на перевірку відповідності фактичної наявності активів даним

бухгалтерського обліку. Вона допомагає виявити недостачі, надлишки, а також оцінити технічний стан засобів. Процес включає підготовку, фактичну перевірку, аналіз результатів, оформлення документації та внесення коригувань до обліку. Інвентаризація забезпечує контроль за збереженням активів, сприяє достовірності фінансової звітності та ефективному управлінню основними засобами.

2.5. Удосконалення організації та методики обліку основних засобів

Основні засоби є одними з найважливіших активів підприємства, оскільки вони забезпечують виробничу діяльність і впливають на фінансові результати. Тому удосконалення їх обліку є важливим завданням для підвищення ефективності управління та збереження активів. Метою удосконалення обліку основних засобів є:

- забезпечення достовірності облікових даних;
- контроль за збереженням активів;
- покращення управлінських рішень;
- оптимізація витрат;
- підготовка до аудиту та звітності.

Будь якому підприємству потрібно періодично удосконалювати облік основних засобів через розвиток технічного прогрес та автоматизацію, сучасне обладнання, яке використовується підприємствами, вимагає детального моніторингу та обліку. Часті зміни нормативної бази вимагають актуалізації підходів до обліку основних засобів. На сьогоднішній час всі суб'єкти підприємництва стоять перед економічними викликами, удосконалення обліку допомагає зменшити фінансові ризики в умовах нестабільної економіки. Також, ефективне управління основними засобами сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Багато вчених займалися удосконаленням, серед них варто визначити: Петренко А.Я. та Попову В.Д., які досліджували організацію обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення [24], Шевченко Н.О., яка визначала проблеми

та шляхи удосконалення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах [25], Юрків Д.І. – займався удосконаленням організації обліку основних засобів на підприємстві [26], Долішня Т. І. та Медвідь І.Б. досліджували міжнародний досвід обліку основних засобів [27].

Для підвищення ефективності управління основними засобами підприємства необхідно вдосконалювати процеси їх обліку. Це дозволить забезпечити точність фінансової звітності, покращити контроль за активами та оптимізувати витрати на їх використання. Заводу ТОВ «ЕКОСБУД» запропоновано наступне (Рис.2.8):

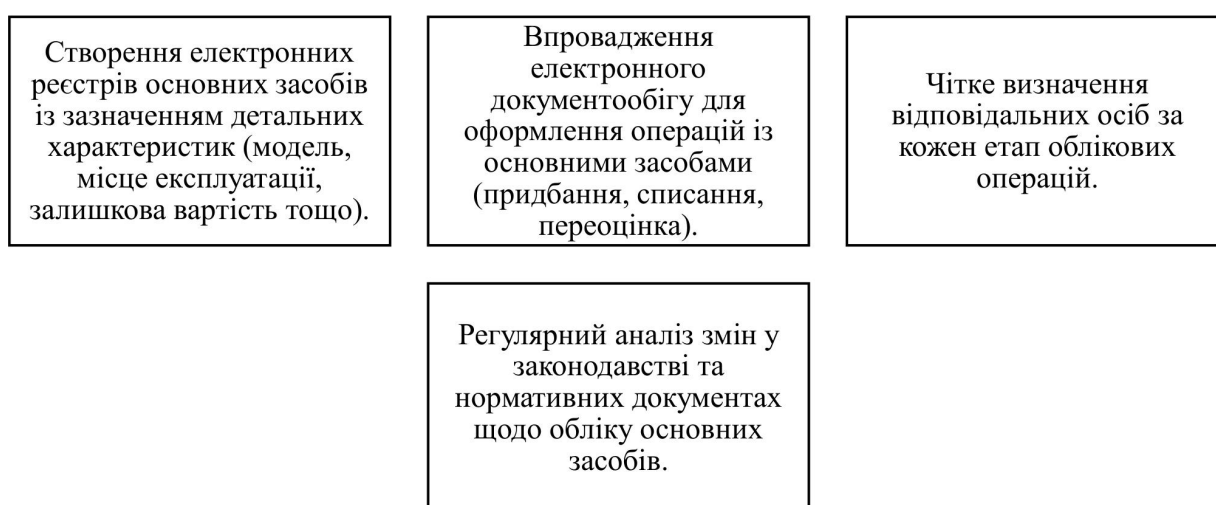

Рис.2.8. Пропозиції щодо удосконалення обліку основних засобів

Джерело: сформовано самостійно.

Удосконалення обліку основних засобів дозволить (Рис.2.9):

Очікувані результати	підвищення точності і достовірності облікових даних
	зниження ризиків втрат через неефективне управління активами
	покращення фінансових показників підприємства
	забезпечення своєчасності і правильності прийняття управлінських рішень

Рис. 2.9 Очікувані результати удосконалення обліку основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Удосконалення обліку основних засобів необхідне для підвищення достовірності облікових даних, ефективного управління активами, оптимізації витрат та зменшення ризиків втрат. Це сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, забезпечує відповідність нормативним вимогам і підтримує конкурентоспроможність підприємства.

Висновки до розділу 2

Дослідження організації та методики обліку основних засобів дозволило зробити наступні висновки:

1. Завод «ЕКОСБУД» у своїй діяльності використовує основні засоби, які забезпечують виробництво тротуарної плитки та виробів для дорожнього покриття. Основні засоби поділяються на кілька груп залежно від їх функціонального призначення, та їх облік ведеться на відповідних бухгалтерських рахунках.

2. Особливості обліку основних засобів заводу «ЕКОСБУД» при придбанні та введенні в експлуатацію в тому, що витрати на придбання основних засобів відображаються за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» до моменту введення в експлуатацію, після чого їх вартість переноситься на рахунок 10 «Основні засоби». Нарахування амортизації здійснюється щомісячно за прямолінійним методом, з урахуванням строку корисного використання кожної групи основних засобів. Для обліку амортизації використовується рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів». Витрати на модернізацію обліковуються за дебетом рахунку 15, а поточний ремонт відноситься до витрат періоду на рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» або 92 «Адміністративні витрати».

3. Основні засоби є одними з найважливіших активів підприємства, оскільки вони забезпечують виробничу діяльність і впливають на фінансові результати. Тому удосконалення їх обліку є важливим завданням для підвищення ефективності управління та збереження активів. Удосконалення обліку основних засобів необхідне для підвищення достовірності облікових даних, ефективного управління активами, оптимізації витрат та зменшення ризиків втрат. Це сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, забезпечує відповідність нормативним вимогам і підтримує конкурентоспроможність підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1 Організація аудиту основних засобів

Нормативне забезпечення аудиту – це система законодавчих і методичних документів, що регламентують порядок організації та проведення аудиторських перевірок. Вона забезпечує єдність підходів до аудиту, правову основу діяльності аудиторів і гарантії достовірності їх висновків.

Основним нормативним забезпеченням проведення аудиту основних засобів є:

- Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» - визначає правові основи аудиторської діяльності в Україні, регулює проведення аудиту фінансової звітності відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту (МСА), встановлює вимоги до аудиторів, аудиторських фірм, їх сертифікації та відповідальності [12];

- Міжнародні стандарти аудиту, які застосовуються в Україні як обов'язкові стандарти для проведення аудиту [13];

- Податковий кодекс України, який регулює порядок оподаткування операцій з основними засобами, зокрема їх переоцінку, амортизацію та списання [15];

- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО);

- Рекомендації та методичні документи Міністерства фінансів України.

Чинним законодавчим документом, який регулює аудит в Україні, є Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Його норми, у поєднанні з Міжнародними стандартами аудиту, забезпечують якісне та прозоре проведення аудиту, включно з перевіркою основних засобів.

Організація аудиту основних засобів передбачає чітке планування та підготовку до перевірки, що дозволяє досягти її цілей та забезпечити достовірність висновків. Головною метою є підтвердження достовірності

облікових даних щодо основних засобів, їх відповідності нормативним вимогам і реальному стану. Завдання аудиту представлені на Рис.3.1:

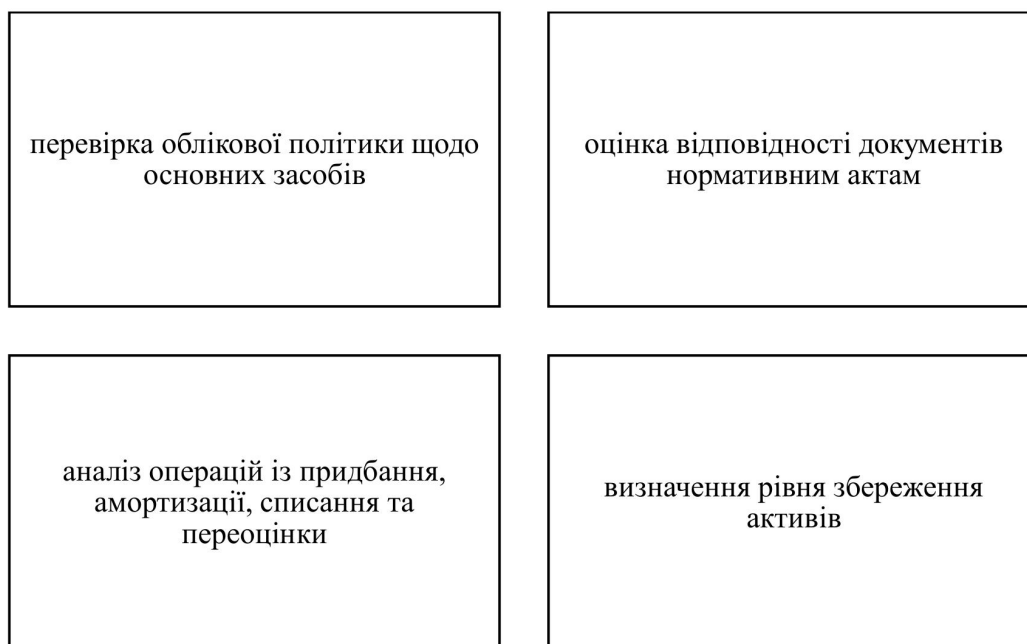

Рис. 3.1. Завдання аудиту основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

ТОВ «ЕКОСБУД» для проведення зовнішнього аудиту, який для заводу не є обов'язковий, залучає сторонні аудиторські фірми. В аудиторській фірмі для проведення аудиту створюється аудиторська група, до складу якої входять аудитори з відповідною кваліфікацією та досвідом, які визначають об'єкти перевірки, а саме:

- визначення складу основних засобів, що підлягають перевірці;
- виділення ризикових зон (наприклад, об'єкти з високою амортизацією чи частими переоцінками);
- узгодження графіка перевірки із замовником.

Ефективність аудиту залежить від належної підготовки, потрібно зібрати документи, ознайомитися з обліковою політикою підприємства, визначити ключові ризики.

Необхідно отримати наступні документи: інвентаризаційні описи, первинні документи (акти приймання, накладні, акти списання), реєстри обліку.

Ознайомлення з обліковою політикою підприємства включає до себе вивчення методів нарахування амортизації, процедур переоцінки та списання. При визначенні ключових ризиків необхідна оцінка можливих зон порушень (наприклад, недооцінка чи завищення залишкової вартості активів).

3.2 Методика проведення аудиту основних засобів

Методика аудиту основних засобів охоплює сукупність процедур, що спрямовані на перевірку правильності обліку, ефективного управління та збереження активів підприємства. Вона базується на аналізі документації, обстеженні об'єктів та співставленні отриманих даних із вимогами законодавства.

Етапи аудиту основних засобів представлені на Рис.3.2:

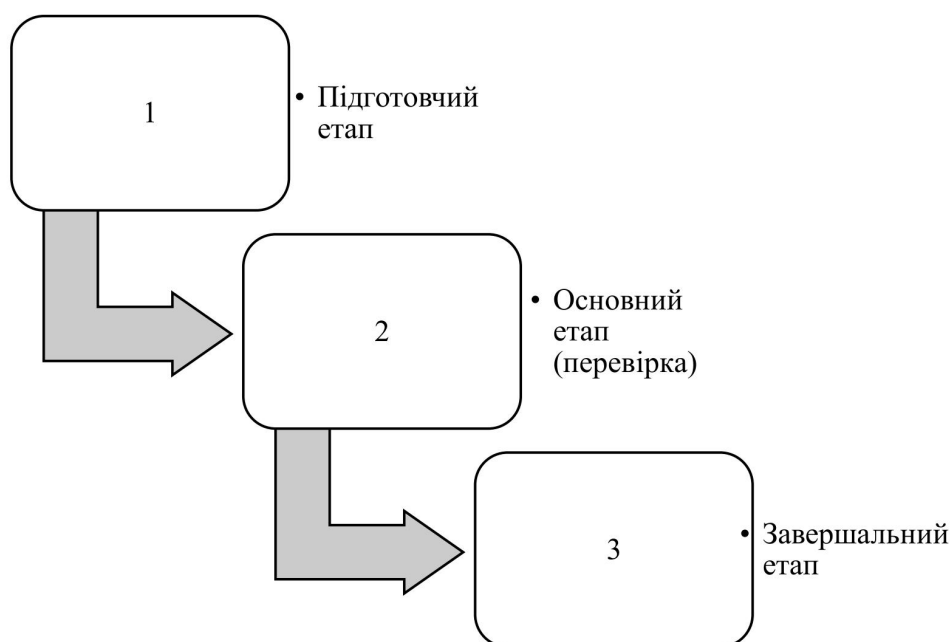

Рис.3.2. Етапи аудиту основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Методика аудиту основних засобів спрямована на комплексне дослідження операцій із цими активами, їх відповідність обліковій політиці та

нормативним вимогам. Вона допомагає виявляти недоліки в обліку, підвищувати прозорість фінансової звітності та покращувати управління основними засобами.

Підготовчий етап аудиту основних засобів є ключовим для організації ефективної перевірки та досягнення її цілей. На цьому етапі аудитори збирають інформацію про об'єкт аудиту, зокрема аналізують облікову політику підприємства, вивчають застосовувані методи амортизації, порядок переоцінки активів та інші аспекти, що впливають на облік основних засобів. Важливим завданням є вивчення нормативної бази, яка регулює облік основних засобів, включаючи вимоги П(С)БО 7 [14], Податкового кодексу України [15] та інших нормативних документів. На цьому етапі також проводиться оцінка ризиків, щоб визначити потенційні проблемні зони. До таких зон можуть належати завищення залишкової вартості активів, недостовірність інформації про стан основних засобів або відсутність необхідної документації. Аудитори складають план аудиту, в якому визначають основні етапи перевірки, встановлюють строки виконання процедур і розподіляють завдання між членами аудиторської групи. Цей етап забезпечує системний підхід до аудиторської перевірки та створює основу для подальших дій. Представимо підготовчий етап на Рис.3.3:

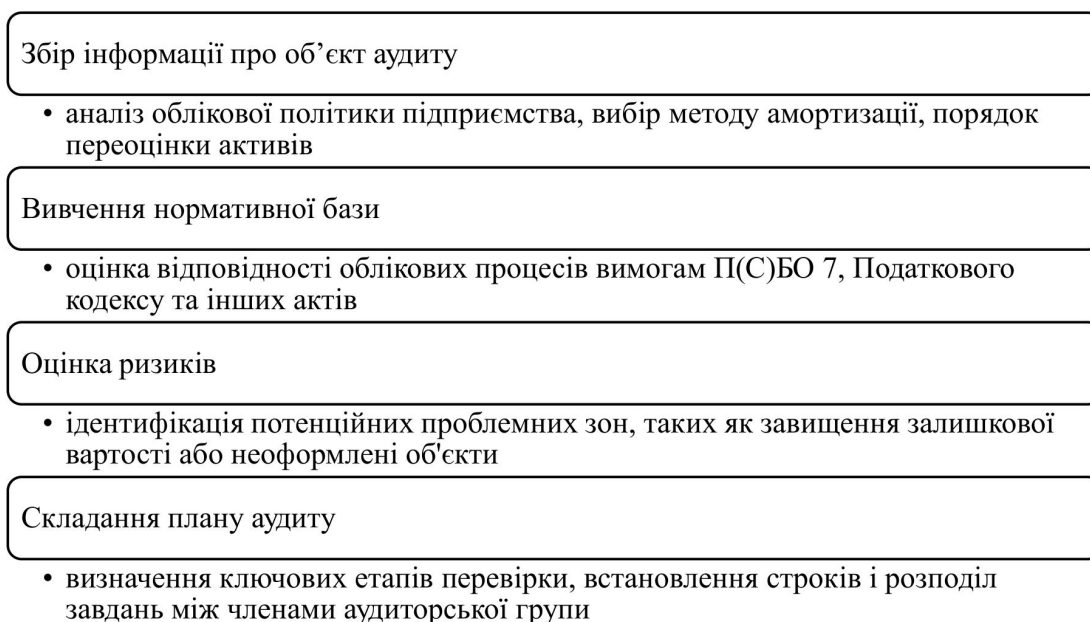

Рис. 3.3. Підготовчий етап аудиту основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Основний етап аудиту основних засобів є найбільш важливим, оскільки на цьому етапі аудитори проводять безпосередню перевірку активів підприємства. Спочатку здійснюється перевірка наявності та збереження активів. Це включає проведення інвентаризації, яка передбачає зіставлення даних бухгалтерського обліку з фактичною наявністю об'єктів. Одночасно проводиться візуальна оцінка технічного стану основних засобів, під час якої аналізується їх зношеність і придатність до використання.

Наступним кроком є детальний аналіз первинної документації. Аудитори перевіряють правильність оформлення актів приймання-передачі, накладних, актів списання та інших супровідних документів. Особлива увага приділяється вивченню договорів купівлі-продажу, оренди та лізингу, а також перевірці документів, які підтверджують право власності на активи, таких як свідоцтва чи реєстраційні документи.

Паралельно здійснюється оцінка облікових операцій, пов'язаних із основними засобами. Перевіряється обґрунтованість цін придбання та відповідність умовам укладених договорів. Окрему увагу приділяють амортизації, оцінюючи правильність вибору методу її нарахування. Також перевіряється процедура переоцінки основних засобів, її документальне підтвердження та обґрунтованість результатів. У разі списання об'єктів аудитори аналізують обґрунтованість цього рішення та коректність його документального оформлення.

Завершальним етапом основної перевірки є оцінка відповідності облікових процедур нормативним вимогам. Аудитори аналізують, чи відповідають методи обліку основних засобів положенням П(С)БО 7 «Основні засоби» [14] та іншим нормативним документам. Додатково оцінюється вплив операцій із основними засобами на достовірність фінансової звітності підприємства, що дозволяє зробити висновки про якість облікових процесів і відповідність їх чинним стандартам. Представимо основний етап на Рис.3.4:

Перевірка наявності та збереження активів

- Інвентаризація: зіставлення даних обліку з фактичною наявністю об'єктів.
- Візуальна оцінка: огляд технічного стану засобів (зношеність, придатність до використання).

Аналіз первинної документації

- Перевірка правильності оформлення документів (акти приймання-передачі, накладні, акти списання).
- Вивчення договорів купівлі-продажу, оренди, лізингу.
- Оцінка прав власності на активи (свідоцтва, реєстраційні документи).

Оцінка облікових операцій

- Придбання: перевірка обґрунтованості ціни, відповідності умовам договорів.
- Амортизація: оцінка правильності вибору методу та нарахувань.
- Переоцінка: перевірка дотримання процедур переоцінки та її документальне підтвердження.
- Списання: обґрунтованість і правильність документального оформлення списання об'єктів.

Оцінка відповідності обліку нормативним вимогам

- Відповідність методів обліку П(С)БО 7 «Основні засоби» та іншим нормативним документам.
- Оцінка впливу операцій із основними засобами на фінансову звітність підприємства.

Рис. 3.4. Основний етап аудиту основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Завершальний етап аудиту основних засобів полягає у підведенні підсумків перевірки та оформленні її результатів у вигляді аудиторського висновку. На цьому етапі аудиторі готують офіційний документ, який містить висновки щодо відповідності обліку основних засобів нормативним вимогам, зокрема П(С)БО 7 та іншим законодавчим актам. У висновку наводяться рекомендації для усунення виявлених недоліків.

Особливу увагу приділяють виявленим порушенням, серед яких можуть бути такі проблеми, як відсутність необхідної документації, некоректне нарахування амортизації, невідповідність процедури інвентаризації вимогам чи помилки в оцінці активів. Виявлені порушення фіксуються у висновку, що дозволяє керівництву підприємства мати чітке уявлення про проблемні аспекти обліку. Крім того, аудиторі розробляють рекомендації щодо поліпшення обліку основних засобів. Ці рекомендації можуть стосуватися удосконалення процедур документального оформлення операцій, уточнення облікової політики, підвищення ефективності інвентаризації чи впровадження нових методів оцінки основних засобів.

Заключним кроком є погодження результатів перевірки з керівництвом підприємства. Аудиторі представляють висновки, аналізують причини виявлених недоліків і обґрунтовують свої рекомендації. Це забезпечує конструктивний діалог між аудиторами та управлінською ланкою, сприяючи впровадженню змін, які підвищують якість обліку та ефективність управління основними засобами. Представимо завершальний етап на Рис.3.5:

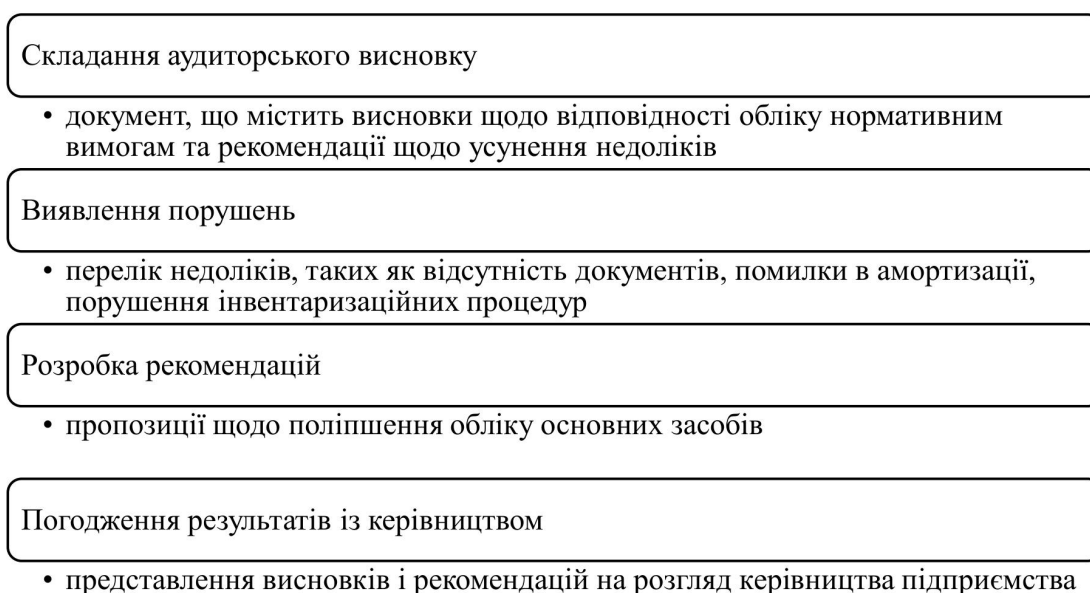

Рис. 3.5. Завершальний етап аудиту основних засобів

Джерело: сформовано самостійно

Аудиторський висновок є підсумковим документом, який відображає результати перевірки фінансової звітності підприємства. Його складання здійснюється відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту, зокрема МСА 700 «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності», МСА 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора» та МСА 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора» [28, 29, 30].

Структура аудиторського висновку наведена у Табл.3.1:

Таблиця 3.1

Структура аудиторського висновку

Елемент структури	Характеристика
Заголовок	Містить чітке визначення, що документ є аудиторським висновком незалежного аудитора.
Адресат	Указується особа чи організація, для якої підготовлено висновок (наприклад, власники підприємства або акціонери).
Вступний параграф	Визначає перевірену фінансову звітність, включаючи звітний період, та посилання на стандарти фінансової звітності.
Відповідальність управлінського персоналу	Описується відповідальність керівництва підприємства за підготовку достовірної фінансової звітності.

Відповідальність аудитора	Указується, що завдання аудитора полягає у висловленні думки про фінансову звітність на основі проведеного аудиту відповідно до МСА.
Думка аудитора	Залежно від результатів перевірки, аудитор висловлює: Неперервну думку – фінансова звітність достовірно відображає фінансовий стан підприємства. Модифіковану думку – у разі виявлення суттєвих порушень.
Інша інформація (за потреби)	Включаються параграфи з акцентом на окремих аспектах або поясненнями.
Дата висновку	Вказується дата завершення аудиторської перевірки.
Підпис аудитора	Документ підписується відповідальною особою аудиторської фірми або незалежним аудитором із зазначенням професійної кваліфікації.
Адреса аудитора	Включає назву аудиторської фірми, місцезнаходження та контактні дані.

Джерело: сформовано самостійно

Типи думок у висновку [28]:

- Беззастережно-позитивна думка. Аудитор підтверджує, що фінансова звітність відповідає нормативним вимогам і достовірно відображає фінансовий стан підприємства.

- Модифікована думка:

- Застереження. Виявлено суттєві порушення, які не впливають на загальну достовірність.

- Відмова від висловлення думки. Аудитор не зміг отримати достатні докази для висновку.

- Негативна думка. Виявлені суттєві порушення, що спотворюють звітність.

Аудиторський висновок є ключовим інструментом для підтвердження достовірності фінансової звітності та забезпечує довіру з боку інвесторів, кредиторів і регуляторів. Його складання відповідно до МСА гарантує прозорість, професійність та відповідність міжнародним стандартам.

Методика проведення аудиту основних засобів є комплексною процедурою, що охоплює три основні етапи: підготовчий, основний та завершальний. Вона забезпечує систематичну перевірку відповідності обліку основних засобів нормативним вимогам, виявлення недоліків у процесах обліку, а також надає можливість оцінити ефективність використання активів підприємства. Підготовчий етап дозволяє визначити обсяг аудиту, ідентифікувати ризики та скласти план перевірки. Основний етап включає детальну перевірку наявності активів, аналіз первинної документації, оцінку облікових операцій і їх відповідності нормативним документам. Завершальний етап фокусується на узагальненні результатів, підготовці висновків і розробці рекомендацій для покращення обліку.

Дотримання методики аудиту основних засобів дозволяє забезпечити точність, прозорість та відповідність облікових даних чинному законодавству. Це створює базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, підвищення ефективності використання основних засобів та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

3.3 Удосконалення організації та методики аудиту основних засобів

Ефективна організація та методика аудиту основних засобів є важливими для забезпечення достовірності облікових даних і прозорості управління

активами підприємства. Однак для досягнення кращих результатів необхідно впроваджувати вдосконалення, спрямовані на підвищення якості аудиту, зниження ризиків помилок та оптимізацію процесу перевірки.

Для удосконалення організації та методики аудиту основних засобів заводу ТОВ «ЕКОСБУД» пропонуються наступні пропозиції (Рис.3.6):

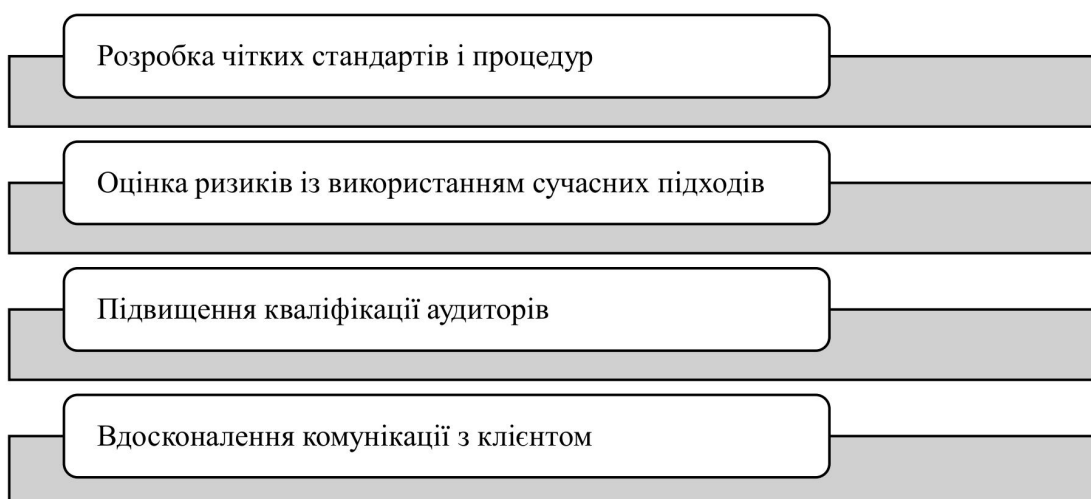

Рис. 3.6. Напрями удосконалення організації та методики аудиту основних засобів для заводу ТОВ «ЕКОСБУД»

Джерело: сформовано самостійно

Стандартизація процесу аудиту дозволяє встановити чіткі вимоги до перевірки основних засобів. Це включає складання шаблонів для документування результатів, визначення ключових показників ефективності та критеріїв оцінки облікових процесів. Використання ризик-орієнтованого підходу дозволяє аудиторам зосередити увагу на найбільш вразливих аспектах обліку основних засобів. Це включає аналіз потенційних зон ризику, таких як неправильна оцінка активів, недостовірне списання або порушення інвентаризаційних процедур.

Регулярне навчання аудиторів щодо змін у нормативно-правовій базі та нових підходів до аудиту забезпечує їхню компетентність. Важливо включати тренінги з використання нових технологій і технік перевірки, таких як аналітичний аудит чи автоматизована оцінка ризиків.

Розробка прозорих механізмів взаємодії з підприємством дозволяє аудиторам отримувати необхідну інформацію вчасно та зменшує кількість непорозумінь. Це сприяє оперативному усуненню виявлених порушень.

Отже, удосконалення організації та методики аудиту основних засобів сприятиме підвищенню якості перевірок, зменшенню витрат часу та ресурсів, а також забезпечить більш обґрунтовані та точні результати. Це дозволить підприємствам покращити управління основними засобами, знизити ризики фінансових втрат і забезпечити відповідність облікових процесів нормативним вимогам.

Висновки до розділу 3

Дослідження організації та методики аудиту основних засобів дозволило зробити наступні висновки:

1. Організація аудиту основних засобів є ключовим етапом, що забезпечує ефективність перевірки. Вона включає визначення обсягу роботи, складання плану аудиту, оцінку ризиків і розподіл завдань серед аудиторської команди. Правильна організація дозволяє ідентифікувати потенційні проблеми, оптимізувати процес перевірки та забезпечити обґрунтовані результати. Чітка структура та дотримання стандартів забезпечують прозорість перевірки, мінімізують ризики помилок і сприяють підвищенню ефективності управління основними засобами на підприємстві.

2. Методика проведення аудиту основних засобів є комплексною процедурою, що охоплює три основні етапи: підготовчий, основний та завершальний. Вона забезпечує систематичну перевірку відповідності обліку основних засобів нормативним вимогам, виявлення недоліків у процесах обліку, а також надає можливість оцінити ефективність використання активів підприємства. Підготовчий етап дозволяє визначити обсяг аудиту, ідентифікувати ризики та скласти план перевірки. Основний етап включає детальну перевірку наявності активів, аналіз первинної документації, оцінку облікових операцій і їх відповідності нормативним документам. Завершальний етап фокусується на узагальненні результатів, підготовці висновків і розробці рекомендацій для покращення обліку.

3. Ефективна організація та методика аудиту основних засобів є важливими для забезпечення достовірності облікових даних і прозорості управління активами підприємства. Однак для досягнення кращих результатів необхідно впроваджувати вдосконалення, спрямовані на підвищення якості аудиту, зниження ризиків помилок та оптимізацію процесу перевірки. Удосконалення організації та методики аудиту основних засобів сприятиме підвищенню якості перевірок, зменшенню витрат часу та ресурсів, а також забезпечить більш обґрунтовані та точні результати. Це дозволить

підприємствам покращити управління основними засобами, знизити ризики фінансових втрат і забезпечити відповідність облікових процесів нормативним вимогам.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних аспектів організації та методики обліку і аудиту основних засобів дозволило зробити наступні висновки:

1. Завод «ЕКОСБУД» є виробником виробів для дорожнього покриття та забезпечує всі регіони України матеріалами для створення різних архітектурних проектів. Завдяки німецькому устаткуванню фірм «HESS», використання якісної сировини - дрібнозернистого бетону, високоякісних барвників і новітніми технологіями виробництва завод виробляє високоякісну тротуарну плитку в широкій колірній гамі. Повністю автоматизований процес дозволяє звести до мінімуму людський фактор і максимально ефективно використовувати сировину.

2. Проведений фінансовий аналіз показав, що підприємство демонструє суттєве зростання доходів і чистого прибутку у 2023 році, що свідчить про успішний розвиток діяльності. Зменшення зобов'язань і збільшення кількості працівників вказують на покращення фінансової стабільності та розширення операцій. Однак скорочення активів потребує уваги, оскільки це може впливати на довгострокову фінансову стійкість.

3. Нормативне забезпечення організації та методики обліку та аудиту основних засобів ґрунтується на національних та міжнародних стандартах, які регулюють бухгалтерський облік, фінансову звітність та аудиторську діяльність. Основу складають Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», а також П(С)БО 7 «Основні засоби», які визначають правила оцінки, обліку, амортизації та вибуття основних засобів. Міжнародні стандарти встановлюють вимоги до перевірки достовірності інформації про основні засоби, оцінки їх вартості та документування результатів аудиту. Податковий кодекс України регулює питання оподаткування операцій, пов'язаних із основними засобами. Дотримання цього нормативного забезпечення гарантує точність і прозорість обліку, об'єктивність аудиту та забезпечує підприємствам відповідність вимогам законодавства, сприяючи прийняттю ефективних управлінських рішень.

4. Завод «ЕКОСБУД» у своїй діяльності використовує основні засоби, які забезпечують виробництво тротуарної плитки та виробів для дорожнього покриття. Основні засоби поділяються на кілька груп залежно від їх функціонального призначення, та їх облік ведеться на відповідних бухгалтерських рахунках.

5. Особливості обліку основних засобів заводу «ЕКОСБУД» при придбанні та введенні в експлуатацію в тому, що витрати на придбання основних засобів відображаються за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» до моменту введення в експлуатацію, після чого їх вартість переноситься на рахунок 10 «Основні засоби». Нарахування амортизації здійснюється щомісячно за прямолінійним методом, з урахуванням строку корисного використання кожної групи основних засобів. Для обліку амортизації використовується рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів». Витрати на модернізацію обліковуються за дебетом рахунку 15, а поточний ремонт відноситься до витрат періоду на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» або 92 «Адміністративні витрати».

6. Основні засоби є одними з найважливіших активів підприємства, оскільки вони забезпечують виробничу діяльність і впливають на фінансові результати. Тому удосконалення їх обліку є важливим завданням для підвищення ефективності управління та збереження активів. Удосконалення обліку основних засобів необхідне для підвищення достовірності облікових даних, ефективного управління активами, оптимізації витрат та зменшення ризиків втрат. Це сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, забезпечує відповідність нормативним вимогам і підтримує конкурентоспроможність підприємства.

7. Організація аудиту основних засобів є ключовим етапом, що забезпечує ефективність перевірки. Вона включає визначення обсягу роботи, складання плану аудиту, оцінку ризиків і розподіл завдань серед аудиторської команди. Правильна організація дозволяє ідентифікувати потенційні проблеми, оптимізувати процес перевірки та забезпечити обґрунтовані результати. Чітка

структура та дотримання стандартів забезпечують прозорість перевірки, мінімізують ризики помилок і сприяють підвищенню ефективності управління основними засобами на підприємстві.

8. Методика проведення аудиту основних засобів є комплексною процедурою, що охоплює три основні етапи: підготовчий, основний та завершальний. Вона забезпечує систематичну перевірку відповідності обліку основних засобів нормативним вимогам, виявлення недоліків у процесах обліку, а також надає можливість оцінити ефективність використання активів підприємства. Підготовчий етап дозволяє визначити обсяг аудиту, ідентифікувати ризики та скласти план перевірки. Основний етап включає детальну перевірку наявності активів, аналіз первинної документації, оцінку облікових операцій і їх відповідності нормативним документам. Завершальний етап фокусується на узагальненні результатів, підготовці висновків і розробці рекомендацій для покращення обліку.

9. Ефективна організація та методика аудиту основних засобів є важливими для забезпечення достовірності облікових даних і прозорості управління активами підприємства. Однак для досягнення кращих результатів необхідно впроваджувати вдосконалення, спрямовані на підвищення якості аудиту, зниження ризиків помилок та оптимізацію процесу перевірки. Удосконалення організації та методики аудиту основних засобів сприятиме підвищенню якості перевірок, зменшенню витрат часу та ресурсів, а також забезпечить більш обґрунтовані та точні результати. Це дозволить підприємствам покращити управління основними засобами, знизити ризики фінансових втрат і забезпечити відповідність облікових процесів нормативним вимогам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Феофанова, І.; Антонова, О.. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. Молодий вчений, 2020, 11 (87): 205-208.
2. Макаренко, А. П.; Шама, М. В. Аудит основних засобів на підприємстві та напрями його вдосконалення. Агросвіт, 2020, 2: 30-37.
3. Кухта, К. О.; Орошан, Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Інвестиції: практика та досвід, 2020, 21-22: 106-111.
4. Прохорова, Л., Фостійчук, А. Актуальні проблеми удосконалення управлінського обліку основних засобів в сучасних умовах за використанням інформаційних технологій. Молодий вчений, 2020, 1 (77): 6-11.
5. Павликівська, В. В. Аналіз проблем організації обліку основних засобів підприємства. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 31 березня 2020 року. Полтава, 2020. 474 с., 2020, 97.
6. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.11.2024)
7. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 29.11.2024)
8. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення: 29.11.2024)
9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ; Мінфін України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України» /

Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (дата звернення: 29.11.2024)

10. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : Наказ; Мінфін України від 27.06.2013 № 635 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0635201-13> (дата звернення: 29.11.2024)

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 02.12.2024)

12. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення: 02.12.2024)

13. МСА. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf (дата звернення: 02.12.2024)

14. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00> (дата звернення: 02.12.2024)

15. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 02.12.2024)

16. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 "Зменшення корисності активів" : Наказ; Мінфін України від 24.12.2004 № 817 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0035-05> (дата звернення: 02.12.2024)

17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 "Оренда" : Наказ; Мінфін України від 28.07.2000 № 181 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0487-00> (дата звернення: 02.12.2024)

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 02.12.2024)

19. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність" : Наказ; Мінфін України від 07.11.2003 № 617 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1054-03> (дата звернення: 04.12.2024)

20. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ; Мінфін України від 02.09.2014 № 879 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14> (дата звернення: 04.12.2024)

21. Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації : Наказ; Мінфін України від 17.06.2015 № 572 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0788-15> (дата звернення: 04.12.2024)

22. Кодекс законів про працю України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08> (дата звернення: 04.12.2024)

23. Відшкодування збитків працівником: облікові нюанси. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/138239> (дата звернення: 04.12.2024)

24. Петренко, А. Я.; Попова, В. Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. Економіка і суспільство, 2018, 18: 994-1001.

25. Шевченко, Н. О. Проблеми та шляхи удосконалення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва, 2014, 84: 155-162.

26. Юрків, Д. І. Удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві. Управління розвитком, 2014, 11: 60-62.

27. Долішня, Т. І.; Медвідь, І. Б. Міжнародний досвід обліку основних засобів: порівняльний аспект. Причорноморські економічні студії, 2018, 28 (2): 126-129.

28. Комітет з контролю якості аудиторських послуг Аудиторської палати України. URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/2_%D0%9C%D0%A1%D0%90-700-%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0.pdf.
(дата звернення: 04.12.2024)

29. Аналіз порушень суб'єктами аудиторської діяльності професійних вимог щодо якості аудиторських послуг за 2020 рік. Сайт Аудиторської палати України. URL: www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/5_-ККЯ_Аналіз-порушень-узагал.звіт-2020-з-додатками.pdf. (дата звернення: 04.12.2024)

30. Аналіз порушень суб'єктами аудиторської діяльності професійних вимог щодо якості аудиторських послуг за 2021 рік Сайт Аудиторської палати України. URL: www.apu.com.ua/wpcontent/uploads/2019/10/6_КЯ_Аналіз-порушень-загал.звіт-2021.pdf. (дата звернення: 04.12.2024)